NEDERLANDSTALIGE RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG BRUSSEL

Persbericht

Beslissing van 15 december 2025 in de zaak van de vijf milieuverenigingen tegen het Vlaamse Gewest over het gebruik van pesticiden in of nabij beschermde gebieden

Beslissing

De burgerlijke rechtbank in Brussel besliste vandaag dat het Vlaamse Gewest bepaalde Europese verplichtingen inzake pesticidegebruik vervat in de zogenaamde Habitat[1]- en Pesticidenrichtlijn[2] niet volledig opnam in zijn eigen wetgeving.
Zij legde in deze zaak geen specifieke maatregelen op omwille van de scheiding der machten, omdat zij zich anders op de stoel van de Vlaamse regelgever zou plaatsen, wat zij niet mag doen.

Achtergrond

De vijf milieuverenigingen kaarten aan dat België, na Nederland, Malta en Cyprus, het hoogste pesticidengebruik per hectare in Europa heeft – 7 kilo per hectare akkerland – en dat de zware negatieve impact op de Vlaamse natuur en de gezondheid van de Vlaming blijkt uit tal van recente studies.

Burgerlijke procedure

De vzw's Natuurpunt, Bond Beter Leefmilieu, the World Wide Fund for Nature Belgium, Dryade en de Vereniging voor Ecologisch Leven en Tuinieren hebben het Vlaamse Gewest gedagvaard voor de burgerlijke rechtbank.
Zij menen dat het Vlaamse Gewest fouten heeft gemaakt bij de omzetting van de Europese richtlijnen inzake pesticidegebruik. Deze richtlijnen omvatten een aantal verplichtingen die de lidstaten moeten opnemen in hun eigen wetgeving.
Vandaar hun verzoek om het Vlaamse Gewest te veroordelen tot het uitvaardigen van regelgeving waarbij:
- pesticidegebruik in en nabij bepaalde beschermde gebieden (de zogenaamde Natura 2000-gebieden) wordt onderworpen aan een passende beoordeling (dit is een voorafgaand onderzoek naar de gevolgen van dit gebruik),
- er algemene verbods- en gebruiksbeperkingen voor pesticiden worden opgelegd in deze Natura 2000-gebieden en andere beschermde gebieden,
Ten slotte zijn de natuurverenigingen van oordeel dat er niet genoeg bufferzones voorzien zijn rond Natura 2000-gebieden en gebieden gebruikt door het brede publiek of kwetsbare groepen en vragen zij om het Vlaams Gewest te veroordelen tot het voeren van bijkomend wetenschappelijk onderzoek.
Het Vlaamse Gewest van zijn kant meent dat de richtlijnen correct werden omgezet.

De passende beoordeling

De rechtbank stelt vast dat de Vlaamse regelgeving enkel activiteiten mét vergunningsplicht onderwerpt aan een passende beoordeling inzake pesticidegebruik. De richtlijn voorziet echter ook dat projecten die niet vergunningsplichtig zijn en die activiteiten omvatten, zoals het gebruik van pesticiden, met mogelijke aanzienlijke gevolgen voor Natura 2000-gebieden, onderworpen moeten worden aan een passende beoordeling.
Op dit punt werd de richtlijn foutief omgezet, zo besluit de rechtbank.
Dit betekent echter niet dat de rechtbank het Vlaamse Gewest kan verplichten om bij wijze van algemene regel elk pesticidegebruik te laten voorafgaan door een passende beoordeling, zoals de milieuverenigingen vragen.

[1] Richtlijn 92/43/EEG inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.
[2] Richtlijn 2009/128/EG tot vaststelling van een kader voor communautaire actie ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden.

Dit komt toe aan de wetgevende macht of aan de uitvoerende macht, in dit geval het Vlaamse Gewest, vertegenwoordigd door de Vlaamse regering.
Wel kan de rechtbank in concrete gevallen beslissen dat voor het gebruik van pesticiden een passende beoordeling en dus een voorafgaand onderzoek vereist is.

De verbods- en gebruiksbeperkingen
De vraag naar verbods-of gebruiksbeperkingen in beschermde gebieden werd door de rechtbank geanalyseerd naar gelang het soort beschermd gebied. Voor oppervlaktewaterlichamen vindt de rechtbank dat er weldegelijk beperkingen en verboden bestaan. Het feit dat op vandaag slechts 1 van de 195 waterlichamen in een goede staat verkeert en oppervlaktewateren waaruit drinkwater geput wordt, vervuild blijken te zijn met pesticiden, is een andere kwestie dan de vraag of er al dan niet regelgeving inzake verbods- en gebruiksbeperkingen van pesticiden in beschermde gebieden ontbreekt. Ook voor grondwater kan de rechtbank geen fout in de regelgeving vinden die de bescherming niet zou bieden tot het niveau dat door het Europese recht wordt vereist.
Voor Natura 2000-gebieden stelt de rechtbank echter vast dat er maar gedeeltelijk en fragmentarisch bescherming wordt geboden door de beperking of het verbod op pesticidengebruik. Zo zijn er beperkingen voor professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen, zoals de land- en tuinbouwsector, maar deze zijn niet specifiek voor Natura 2000-gebieden.
Ook hier stelt de rechtbank geen afdoende en dus een foutieve omzetting van de richtlijn vast.
Het is echter niet aan de rechtbank om te beslissen hoe deze regels er moeten uitzien, maar aan de Vlaamse regelgever om te bepalen welke specifieke maatregelen deze zal nemen.

De bufferzones
De rechtbank vindt het niet aangewezen om in deze procedure één specifiek instrument (ruimere bufferzones) afzonderlijk te beoordelen of om de overheid te verplichten bijkomend onderzoek te laten uitvoeren, zolang niet is aangetoond dat zonder zulke strengere bufferzones de Europese of Vlaamse milieudoelstellingen niet kunnen worden gehaald.

Besluit
De rechtbank oordeelt dat de Vlaamse regelgever inderdaad de Europese verplichtingen op grond van de Habitat- en Pesticidenrichtlijn foutief heeft omgezet voor wat betreft pesticidengebruik in en nabij Natura 2000-gebieden.
Zij kan de door de milieuverenigingen gevraagde algemene maatregelen echter niet opleggen omwille van de scheiding er machten en meer bepaald de beleidsvrijheid van de Vlaamse regelgever.

Aard van de beslissing
Het gaat om een eindvonnis in eerste aanleg: de rechtbank heeft zich volledig uitgesproken over de vorderingen. Tegen de beslissing staat hoger beroep open.

Meer informatie
Het integrale vonnis is beschikbaar in de rubriek persberichten op:
https://www.rechtbanken-tribunaux.be/nl/nederlandstalige-rechtbank-van-eerste-aanleg-brussel/info?page=n1406
Voor meer informatie kan u terecht bij persattaché Philippe Vanstapel via philippe.vanstapel@just.fgov.be of 0479/71.42.15.